

УДК 339.924/.137(477)

СТРАШИНСЬКА Л.В.,
д.е.н., проф. кафедри маркетингу
Національного університету харчових технологій
ТОНКИХ О.Г.,
к.е.н., доц. кафедри журналістики і міжнародних відносин
Київського національного університету культури і мистецтв

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ГЕОРЕГІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті аналізуються фактори розвитку георегіональної інфраструктури та її вплив на формування конкурентоспроможності національної економіки держави. Зазначаються найважливіші фактори впливу на георегіональну інфраструктурну конкурентоспроможність.

Ключові слова: національна економіка, конкурентоспроможність, георегіональна інфраструктура.

Страшинская Л.В., д.э.н., проф. кафедры маркетинга Национального университета пищевых технологий.
Тонких А.Г., к.э.н., доц. кафедры журналистики и международных отношений Киевского национального университета культуры и искусств.

ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье анализируются факторы развития региональной инфраструктуры и ее влияние на формирование конкурентоспособности национальной экономики государства. Указываются важнейшие факторы влияния на георегиональную инфраструктурную конкурентоспособность.

Ключевые слова: национальная экономика, конкурентоспособность, георегиональная инфраструктура.

Strashynska Larissa V., Economics, Professor Department of Marketing National University of Food Technologies.
Tonkikh Alexey H., Ph.D., Assoc Department of Journalism and International Relations Kyiv National University of Culture and Arts.

FACTORS OF REGIONAL INFRASTRUCTURE COMPETITIVENESS OF NATIONAL ECONOMY

Abstract. This article analyzes the factors of regional infrastructure and its influence in shaping national economic competitiveness of our country. The most important factors influencing the competitiveness heoregional infrastructure are indicated.

Key words: national economy, competitiveness, heoregional infrastructure.

Постановка проблеми. В умовах посилення глобалізації економічного, науково-технічного, соціального розвитку країн світової спільноти зростає роль факторів, що спрямовані на зміцнення міжнародної конкурентоспроможності України. Конкретні виміри міжнародної конкурентоспроможності нашої держави, безумовно, мають певні відмінності на різних георегіональних ринках товарів та послуг, на яких реалізуються вітчизняні продукти виробничої та нематеріальної сфери. На це впливає понад 300 чинників господарського, інноваційного, фінансового, організаційного, демографічного, маркетингового, ресурсного, географічного, політичного характеру. Серед них вагоме місце належить інфраструктурній складовій економіки України, яка синтезує базові галузі, які сприяють розвитку виробництв експортного профілю та розширенню їх товарних ніш на георегіональних ринках, передусім, у межах західноєвропейського ринкового простору. У данному контексті доцільно розглядати особливості формування георегіональної інфраструктурної конкурентоспроможності нашої країни.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні аспекти розвитку конкуренції та міжнародної конкурентоспроможності країн світу досліджували такі вчені, як Ф. Браун, М. Гілберт, Ф. Ларрен, В. Лаунгарт, М. Портер, А. Сухіна, А. Тоффлер, Р. Фахмутдинов, Л. Антонюк, В. Будкін, В. Геєць, А. Гальчинський, Я. Жаліло, Г. Климко, Ю. Пахомов, Л. Петкова, А. Філіпенко, О. Швиданенко, О. Шнирков. Особливий інтерес викликають наукові праці В. Мироненка, Н. Нартова, С. Пирожкова, Л. Федулової, В. Чалого, Е. Шейніна, Б. Шмельова, які присвячені питанням розвитку міжнародної конкурентоспроможності України.

Мета статті – висвітлити необхідність і важливість розвитку георегіональної інфраструктурної конкурентоспроможності національної економіки та фактори, що впливають на неї.

Виклад основного матеріалу. Сучасні глобальні виклики до національних господарств визначають мету та механізми конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури на світовому рівні як техніку національного оперування в гео економічному просторі в цілях своєчасного перегрупування сил для виходу на

найбільш сприятливі умови формування і перерозподілу фінансових ресурсів. Сучасна гео економічна модель світового господарства має за основу рівновагу стратегічних інтересів, баланс реально складених зон гео економічного впливу, спрямованість на пошук таких варіацій цивілізаційного розвитку, які дозволили б досягти найбезпечнішого зіткнення техногенної моделі з іншими цивілізаційними парадигмами розвитку.

Зважаючи на це, сучасне розуміння конкурентоспроможності економічної інфраструктури лежить в площині гео економічних (виробничо-інвестиційних) моделей розвитку. Ці моделі ввібрали в себе інноваційну основу. Зауважимо, що інновації є природною властивістю та підґрунтям конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури у сітовому просторі. Проте варто брати до уваги також забезпеченість вітчизняної економіки ресурсами. В умовах впливу глобалізаційних процесів ресурси інтернаціоналізуються і мають широкий спектр застосування (інтелектуальні, фінансові, трудові, виробничі, сировинні і енергетичні, організаційно-управлінські тощо). Саме на вільному і взаємоузгодженому доступі до цих ресурсів в цілях національного розвитку і повинна вибудовуватися георегіональна модель інфраструктурної конкурентоспроможності України. У цьому зв'язку варто, насамперед, уточнити зміст термінів «гео економіка», «гео економічний простір», які органічно пов'язані з поняттям «георегіон» та до певної міри відображають його економічний зміст. Їх слід віднести до понять, що неоднозначно трактуються представниками різних галузей сучасного наукового знання і мають ще досить низький рівень наукової розробленості. Адже гео економіка як самостійне поняття виникло тільки в другій половині ХХ століття. Цей термін був введений Едвардом Лютваком, яким він позначав політику та стратегію, що застосовується для підвищення конкурентоспроможності держав, які залишаються основними елементами світової системи в нових умовах. Згідно ж з міркуванням К. Жана і П. Савони, «гео економіка – це економічна політика, що йде на зміну – принаймні, у промислово розвинених державах – переважно військовій геополітиці минулого. Сама гео економіка, її закони та механізми стають парадигмою адміністративно-правової організації держави» [11, с. 119].

Слід зазначити, що сьогодні, не дивлячись на відсутність єдиної точки зору щодо гео економіки та геополітики та питань їхнього протиставлення або підміни одне одним, існує нагальна потреба розглядати процеси світогосподарської системи саме через призму гео економічного знання. Саме система нових гео економічних орієнтирів дозволяє розробити практичні рекомендації та відповіді на поставлені глобальні питання. Відповіді, як ми вважаємо, лежать у площині гео економіки та таких її ланок як економіка георегіонів.

З використанням гео економічних підходів відкривається широкий стратегічний простір: цілеспрямоване створення сприятливих гео економічних ситуацій, включення георегіональних та національних структур у глобальну господарську систему, підключення до каналів перерозподілу світового капіталу, гармонізація національної господарської структури та ін., що закладає основи для успішного господарювання в глобальному економічному просторі [9, с. 61].

Трансформаційні процеси, що відбуваються в наш час безпосередньо і на георегіональному просторі спричинені наступними передумовами: науково-технічними факторами (перехід до нових наукоємких технологій виробництва), організаційними формами здійснення виробничо-господарської діяльності, межі якої виходять за національні кордони; фінансово-економічними факторами (лібералізація ринків капіталу, високий рівень концентрації та централізації капіталу тощо), інформаційними (виникнення та розвиток принципово нових систем отримання та обробки інформації), політичними (послаблення ролі держави та жорсткості державних кордонів), соціально-культурними (послаблення ролі національних традицій та подолання національної обмеженості) [7, с. 45].

У сучасних дослідженнях у сфері конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури в світовому просторі, на наш погляд, має місце глибокий аналіз внутрішніх факторів, що визначають рівень конкурентоспроможності на рівні окремих держав, розвиток конкуренції, і рушійних сил на різних стадіях здійснення міжнародних економічних відносин. Проте, в теорії М. Портера, яка представляє собою детальний аналіз конкурентоспроможності в рамках системи державних детермінант, не розкриті в достатній мірі питання переходу світової економічної системи на нову стадію свого розвитку. Вона відрізняється від всіх попередніх стадій за трьома основними показниками (табл. 1) [8, с. 88]:

Таблиця 1

Особливості трьох основних стадій розвитку ринкової економіки

	XII- початок XIX століття	XIX-кінець XX століття	кінець XX-століття теперішній час
1	2	3	4
Територіальний Рівень	Місцевий/ регіональний	Регіональний/ національний	Регіональний/глобальний, але з окремими національними і Наднаціональними кластерами
Головна організаційна форма	Суміш феодалізму і вільного підприємництва: зародження державності	Адміністративний/ієрархічний: економічні відносини в основі засновані на суперностях	Капіталізм альянсів/ гетерархія економічні відносини, в основному засновані на товаристві

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Джерело першочергових накопичень і форма ділової активності	Земледілення: сільського і лісового господарства. Деякі види комерційної діяльності	Машинне виробництво/ Фінансовий капіталізм: мануфактура	Фінансовий капіталізм/стадія, заснована на знаннях: виробничих і споживчих умовах

Джерело: складено авторами за матеріалами [8]

Наведенні у таблиці особливості трьох основних стадій розвитку ринкової економіки в умовах глобалізаційних зрушень у світовому господарстві набувають наступні ознаки.

По-перше, георегіональні рамки господарських відносин, з точки зору розташування джерел сировини, розміщення виробництва і ринків збуту, поступово розширились з регіонального рівня до національного і наднаціонального, і набули глобального охоплення. Цей процес здобув назву глобалізації світової економіки, і виявився одним з найбільш яскравих процесів розвитку в світовій економіці, трансформуючи всю сучасну систему світогосподарського життя. Фахівці Міжнародного валютного фонду характеризують глобалізацію як зростаючу взаємозалежність всіх держав світу, що проявляється через зростання обсягів і різноманіття транскордонних операцій по товарах, послугах та міжнародних потоках капіталу, а також через прискорене і всеохоплююче розповсюдження всіх видів технологій [12, с. 32]. В цілому до основних ознак генезису глобальної економіки, які, в свою чергу, виступають гео економічними факторами формування конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури у світовому просторі, слід віднести наступні:

- поглиблення і розширення меж, а також високий ступінь взаємозалежності транскордонних операцій;
- високий ступінь мобільності природних ресурсів, знань, товарів і послуг;
- підвищення ролі міжнародних корпорацій в процесах створення та розподілу національного багатства, збільшення кількості держав їх базування та приймаючих держав;
- висока транскордонна мобільність ринків як фізичних, так і фінансових ресурсів, особливо ринків капіталів та валют;
- високий ступінь інноватизації глобальної економіки;
- швидке розповсюдження комп'ютерних технологій і електронної торгівлі, що повністю змінює характер транскордонних угод, особливо в сфері послуг.

Процес формування георегіональної інфраструктурної конкурентоспроможності перебуває під впливом ряду факторів. Переважне значення серед них, на нашу думку, належить: а) діяльності транснаціональних корпорацій і масштабам їх операцій; б) трансформації структури ринкових відносин з ієрархічної до капіталізму альянсів; в) зростання значення інноватизації. Так, за останні двадцять років світова торгівля зростала випереджаючими темпами порівняно з зростанням промислового виробництва. За відповідними підрахунками від 1/3 до 1/2 несільськогосподарських товарів від 1/2 до 3/5 всіх потоків капіталу і технологій проходять в рамках внутрішньо фірмового обміну ТНК [13, с. 363].

Проте, незважаючи на те, що ТНК все краще переміщують нематеріальні активи між різними державами, вибір відповідного георегіону для їхнього створення і використання все більше визначається існуванням стійкої національної системи, яка б відповідала вимогам для створення складної наукомісткої продукції з великою часткою додаткової вартості в їх ціні.

Важливою складовою георегіональної інфраструктури є організаційна структура її ринкових відносин. Вона поступово трансформується із ієрархічної структури в капіталізм альянсів. Незважаючи на те, що капіталізм альянсів зберіг ряд рис, притаманних ієрархічній структурі, його відмінною рисою виступає глобальне охоплення, при якому для досягнення відповідних результатів і відповідності умовам світового ринку, основним акціонерам необхідно проводити більш активне і цілеспрямоване співробітництво [5, с. 73-77]. Розвиток такого співробітництва підтверджується, по-перше, збільшенням числа спільних підприємств; по-друге, встановленням більш чітких внутрішньо фірмових відносин; по-третє усвідомлення державами і компаніями необхідності об'єднувати свої зусилля при прийманні рішень в соціальних питаннях; по-четверте, на відміну від попередніх етапів світового розвитку, точніше від ремесла, капіталістичного виробництва, заснованого на машинному виробництві і фінансах, нова економічна система все більше і більше заснована на знаннях, чи на інтелектуальному капіталі [6, с. 137].

Перераховані характеристики нової економічної системи – глобалізація, стратегічні альянси, і трансформування знань в основний виробничий ресурс – здійснили істотний вплив на переосмислення ролі компаній (в першу чергу ТНК) і держав, а також процесу взаємозалежності між ними, що в свою чергу здійснює вагомий вплив на інформатизацію світового господарства і генезис конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури в цілому.

Необхідно відмітити, що неокласична теорія традиційно розглядала корпорації з точки зору найбільш ефективного використання існуючих у них трудових, матеріальних, і фінансових інфраструктурних ресурсів для виробництва будь-яких товарів чи послуг з найменшими витратами. Проте за сучасних умов, комерційний успіх і конкурентоспроможність ТНК все більше визначається можливостями до інновацій, до просунення

нових товарів на ринок, до покращення якості вже існуючих продуктів. Ці можливості залежать від правильності цілої низки стратегічних рішень, пов'язаних з вдалим вибором інфраструктури країни базування для виробництва та розвитку інших видів діяльності, та управління такими активами ТНК та ін. Вибір стратегії може включати як пряме інвестування ТНК в активи іншої держави (ПІІ), так і стратегічні альянси чи торгівлю [4, с. 20].

Зауважимо, що зміна ролі держав і ТНК в умовах глобалізації світового господарства та посилення співтовариства між коопераціями та різними суб'єктам світового господарства, призвела до перетворення людських знань в основний виробничий ресурс і одночасно в основну виробничу силу. Тільки знання дозволяють вибрати правильну стратегію розвитку, найбільш ефективно використати наявні у тому числі інфраструктурні ресурси, впровадити на ринок нову технологію. Їх частка в кількості нового товару, капіталізація прибуткової компанії постійно зростає в порівнянні з іншими задіяними ресурсами. Знання постають основою для конкурентної переваги компанії, яка полягає в серії правильних кроків. В силу того, що саме знання, а не виробничі чи фінансові ресурси, стають головною виробничою силою в економіці, багато західних та вітчизняних економістів, таких як Д. Даннінг, Д. Кантвелл, називають сучасну економічну систему терміном "knowledge based economy" (економіка, «заснована на знаннях»). Як наслідок, відбувається генезис конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури у світовому просторі, тобто, якщо регіон прагне посісти провідне місце у рейтингах за показниками розвитку, то потрібно робити акцент на розвитку інноваційної складової, яка ґрунтується на новітніх розробках та нових знаннях [10, с. 5].

Слід зазначити, що для визначення нового типу економічної системи в деяких західних наукових дослідженнях крім термінів "knowledge based economy" (економіка, «заснована на знаннях»), застосовується термін "information economy" (економіка, «заснована на інформації», чи «інформаційна економіка»). Сучасна господарська система являє собою саме «економіку знань», а не «інформаційну економіку», в якій найважливішим виробничим ресурсом суспільства стає не інформація, як відносно об'єктивна сутність, чи набір даних про той чи інший виробничий та технологічний процес, а знання, тобто інформація, «засвоєна людиною», що не існує поза її свідомістю [9, с. 342]. В багатьох визначеннях і теоретичних міркуваннях іноземних вчених існує твердження про те, що інформація та знання, виступають в якості опосередкованої виробничої сили (immediate productive force), тобто представляють собою ресурс, відмінний від традиційних умов виробництва, з одного боку своєю невичерпністю та безмежністю, з іншого боку неможливістю детально розрахувати витрати, пов'язані із створенням будь-якого «інформаційного» продукту.

Наступною складовою інфраструктурної конкурентоспроможності георегіональної економіки виступає технологічний потенціал до інновацій. Тоді як значний дохід можна отримати, покращуючи інститути, створюючи інфраструктуру, знижуючи макроекономічну нестабільність або підвищуючи людський потенціал населення, прибутковість всіх цих чинників врешті-решт зменшується. Те ж саме стосується ефективності ринку праці і фінансів, а також ринку товарів і послуг. Тому в довгостроковій перспективі, коли прибутковість всіх інших чинників знижується, рівень життя можна підвищувати тільки за рахунок технологічних інновацій. Особливе значення інновації мають для економік, які наближаються до меж знань, тоді як можливість інтегрувати і адаптувати зовнішні технології починає зменшуватись.

Варто зазначити, що інформація та знання виступають якісно різними категоріями, причому ці відмінності спостерігаються по цілому ряду елементів. Інформація, що один раз створена, доступна будь-якому широкому колу людей, а її засвоєння тією чи іншою людиною не передбачає її відчуження у кого б то не було. В свою чергу, знання, не існують в об'єктивній формі, доступні у своєму первинному стані та вигляді тільки їх творцю та не можуть бути вилученими у нього, і будь-яка їх передача змінює їх початкові якості, характеристики і властивості.

Спеціальні людські знання спочатку існують окремо від виробничого процесу, потім вони можуть бути використані у виробничому процесі. Саме тут можна говорити про нові технології. Процес застосування нових технологій у виробничому процесі по суті і є інновацією. У данному зв'язку доцільно розглянути поняття «технологія» та «інновація» більш детально. В найбільш загальному вигляді під поняттям технологія розуміють сукупність знань (технічних або управлінських), які використовуються у виробничому процесі. З іншого боку, технологію варто розглядати як знання, що використовується в галузі промисловості. Частина цих знань реалізована у машинному та технологічному обладнанні, але значна частина міститься в людських вміннях, методах управління, організаційній структурі, інструментах роботи. Тому технологія існує в різних формах: у формі машин і споруд, у формі креслень, технічної документації, контролю і удосконалення якості, виробництва товарів (технологія продукту), у формі процесу (технологія процесу), та у формі менеджмент-технології [2, с. 70].

Три останніх компоненти технології відіграють важливу роль у інфраструктурі георегіональної економіки. Технологія продукту відображається у спеціальних знаннях, які використовуються для виробництва будь-якого продукту: тобто інформація, яка визначає характеристики продукту і технологію його виробництва. Технологія процесу міститься у знаннях, які використовуються для отримання матеріалів і необхідних ресурсів, що забезпечать функціонування виробничих машин та споруд для виготовлення товарів. Менеджмент-технологія ґрунтується на знаннях, які використовують для реалізації бізнес-процесів: вміння та навички управління, які нададуть можливості підприємству успішно конкурувати з іншими суб'єктами господарювання та ефективно використовувати свої ресурси. Існує три стадії розвитку технології: винахід, інновація (впровадження) та поширення (дифузія) [1, с. 65].

Винаходом називають створення нового знання, яке може знайти застосування в бізнесі чи у промисловості. Винахід може бути революційним, наприклад, створення електричної лампочки, чи побутовим, як створення нового виду прального порошку. Інновацією вважають впровадження нового знання на ринок. Більшість винаходів ніколи не впроваджуються на ринок, так як не досягають стадії комерціалізації.

Слід зазначити, що уявлення про технологію ґрунтувалося на припущенні, що процес передачі і розповсюдження технологій відносно простий процес. Ефективне використання технологій та економічний розвиток держави в контексті інфраструктурного забезпечення залежить, головним чином, від наявності «уречевлених» інвестицій, при яких технології передаються у відповідній формі: у формі нового спорудження, патентних прав, креслень та інше. Різниця існує у двох різних підходах. Протекціоністський підхід передбачав промислово-технічний розвиток за протекціоністськими бар'єрами; неокласичний підхід підтримував таку ідею розвитку в умовах ринкового розподілу ресурсів, свободи торгівлі та міжнародних інвестиційних потоків. Обидві теорії ґрунтуються на припущенні що держави-реципієнти (в основному – це країни, що розвиваються) отримують і починають використовувати як інфраструктурні ресурси закордонні технології без особливих зусиль з їхньої сторони. По цій причині країнам, що розвиваються, часто нав'язується стандартна стратегія розвитку.

Таким чином, головна увага приділялася засобам передачі технології, їх перевагам та недолікам. Головним недоліком було те, що недостатня увага приділялась процесам: навчання та впровадження будь-якої технології, передачі та застосування технології на практиці, розробці організаційної структури управління і структури апарату управління, накопичення досвіду по впровадженню та інше.

В умовах протекціонізму імпортозаміщення призвело до зниження конкуренції та зниженню мотивації до проведення нових досліджень і, як наслідок, до технологічної неефективності та відставанню по всіх показниках суспільного розвитку держави по відношенню до світової спільноти. Лібералізація сприяла технологічному розвитку в державах з потужною початковою інфраструктурною базою для засвоєння нових технологій, але в інших, де такої бази не було, чи були нераціонально визначені орієнтири технологічного розвитку, навпаки, перешкоджала. Таким чином, є всі підстави припустити, що технологічні лідери у розвинутих країнах вибрали інші стратегії розвитку своїх держав, відмінні від класичних стратегій свободи, торгівлі та імпортозаміщення. Сучасні дослідження доводять, що технологія продається зовсім не так, як продаються інші товари, що мають конкретні фізичні параметри; вона також не передається сама по собі, коли компанії долучаються до більш досконалої системи знань. У різних технологій існують так звані «неявні елементи», тобто досвід побудови організаційної структури і структури управління, досвід по впровадженню та інше, оволодіння якими потребує певних зусиль. Даний процес набуває розвитку при накопиченні інформації і досвіду її використання. Це означає, що засвоєння нових знань неможливе без наявного досвіду, та залежить від вибраної стратегії.

Таким чином, на шляху інфраструктурного технологічного розвитку стоять значні координаційні проблеми та зовнішні фактори. Зокрема, ще не сформовані в повній мірі регіональні ринки, недостатні кумулятивні ефекти. Існують і більш серйозні проблеми, з якими стикаються підприємства в процесі впровадження нових технологій, передусім це проблеми навчання. Для освоєння нових технологій необхідні відповідні навички, значні зусилля, інституційні зміни в економіці. Навіть в промислово розвинутих країнах існує проблема розповсюдження технологій. У країнах, що розвиваються, ця проблема є більш гострою. Саме тому простий вихід компанії на вільний, не регульований з боку держав ринок може і не привести до ефективного технологічного розвитку та навчання, що посилює б конкурентоспроможність георегіональної інфраструктури в цілому. Компанії можуть просто не осилити супутні витрати, чи не зуміти організувати співробітництво з підприємствами-постачальниками новітніх технологій та послуг інформаційно-навчального характеру.

Процес впровадження нових технологій як передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності, зокрема, вітчизняних товарів на георегіональних ринках, також не є універсальним. Для цього процесу необхідно постійне вдосконалення та всебічний розвиток відповідної інфраструктури, всіх видів інтелектуального капіталу, а також допоміжних організаційних закладів. Без цього регіони ризикують назавжди залишитися на самому низькому рівні технологічного розвитку, при якому їхня конкурентоспроможність буде визначатися простими монтажними роботами чи обробкою сировини, що базується на дешевій робочій силі. За умови необґрунтованого зростання заробітної плати робітників у країнах, що входять до даних регіонів, вони втратять свої конкурентні переваги. Таким чином, як тільки країни, що розвиваються, освоюють прості елементи технологічного процесу, їм необхідно відразу ж почати засвоювати більш складні інноваційні технології для того, щоб розвивати свою конкурентоспроможність. Потрібно зазначити, що даний процес не завжди протікає лінійно. На кожній стадії процесу навчання необхідні нові знання, навички, матеріальна та організаційна інфраструктура. Проте, з кожною новою стадією інфраструктурного розвитку у регіоні з'являються нові перспективи.

В свою чергу, інновація являє собою нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, заснована на досягненні науки і попереднього досвіду, а також використання цих нововведень в різноманітних галузях інфраструктурної господарської діяльності. Зокрема, ЮНКТАД не дає прямого визначення інновацій, але відмічає «інновацію активності», під якою розуміється створення і розповсюдження нових знань і технологій [14, с. 153].

Інновація в широкому розумінні слова включає покращення технології та вдосконалення способів і методів реалізації поставлених завдань. Йдеться про те, що інновації можуть виражатися в оновленні та в зміні товарного продукту чи виробничого процесу, нових підходах до розвитку інноваційної інфраструктури, маркетингу, новій концепції у сфері конкуренції, у тому числі і на георегіональних ринках.

Як фактор досягнення інфраструктурної конкурентоспроможності георегіональної економіки, інновація виступає процесом застосування нових технологій у виробництві з метою збільшення своїх конкурентних переваг шляхом випуску нової продукції, реорганізації виробничих процесів, більш ефективного використання факторів виробництва внаслідок впровадження нових методів та знань. Важливо не тільки оновити інфраструктуру, технологію виробничого процесу, але завчасно побачити передумови для оновлення та швидко здійснити цей процес. В цілому, інновації доцільно умовно розділити на: інновацію продукту, тобто виробництво нових товарів і послуг; інновацію процесу, тобто покращення виробничого процесу шляхом впровадження нових знань.

На думку західних економістів, таких як Д. Данінг, Д. Катвелл, Д. Арчібугі, в умовах трансформації поняття «технологія», технологічний та інноваційний розвиток стають дуже близькими, практично ідентичними поняттями, принаймні, по відношенню до виробничих систем. Виключеннями можуть бути лише фінансові та маркетингові інновації [11, с. 119].

Незважаючи на те, що поняття технологія і інновація є близькими за змістом, на нашу думку, саме інновація виступає одним з гео економічних факторів конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури. Це підкреслює важливість процесу комерціалізації знань, що збільшують ефективність використання нових технологій, а також ефективність використання факторів конкурентоспроможності. Передумови цього слід бачити в переході світової економіки на якісно новий етап свого розвитку. Йдеться, насамперед, про стадію «засновану на знаннях». При цьому знання виступають необхідною базою для інновацій, але самі по собі не є фактором конкурентоспроможності.

Зважаючи на зміни, що відбуваються у функціонуванні світогосподарського простору під впливом досліджених процесів, вимагають обґрунтування головні інфраструктурні чинники забезпечення конкурентоспроможності в контексті глобальних прогресивних тенденцій та розробки на їх основі адаптивної національної стратегії ефективного функціонування в глобальному економічному середовищі. При визначенні інфраструктурних пріоритетів розвитку в контексті глобальної конкуренції та інших факторів глобального характеру необхідним стає прогнозування не лише внутрішніх конкурентних можливостей георегіону, а і зовнішнього світового середовища його існування. Саме це середовище стає орієнтиром для георегіональної інфраструктури і у відповідності з ним повинна будуватися стратегія розвитку.

У цьому зв'язку треба відмітити, що екзогенні фактори в сучасних умовах є невід'ємною складовою використання конкурентних переваг георегіональної економіки. Зовнішні фактори об'єктивні і без їх реалізації остання не забезпечить собі відповідного конкурентного місця у світогосподарському просторі. Тож, головним компонентом стратегії держав, галузей, підприємств, представників малого та середнього бізнесу стає заняття конкурентної позиції на георегіональних, а в більш широкому масштабі – на глобальному ринку. Тому для всіх інфраструктурних конкурентних стратегій, що претендують на значимість у світі, важливою стає так звана гео економічна рамка, яка характеризується наступним. По-перше, тут зовнішні стратегії домінують над внутрішніми. Причому завданням окремих людей, підприємств, організацій і цілих країн постає не стільки у стягуванні до себе зовнішніх процесів, скільки включення у світовий «мейнстрім», заняття в ньому певної позиції.

По-друге, управління розвитком у нових умовах вимагає нових технологій управління та нових ключових компетенцій для керівників. В XXI столітті формується економіка, у якій конкуренцію виграє не той, хто збирає в одному місці всі необхідні для виробництва у тому числі інфраструктурні ресурси, а той, хто зуміє їх найбільш ефективно організувати, делегувавши виконання технологічних операцій іншим особам, що забезпечують більш високу якість і меншу ціну в порівнянні з аналогічними продуктами [3, с. 46].

Завдяки глобалізації та інформаційно-комунікаційним технологіям інфраструктурні ресурси стають дедалі більш мобільними, а це означає, що для будь-якого регіону поряд з потенційними загрозами розширюються можливості щодо економічного розвитку. Ці фактори значно підвищують вимоги до сучасної георегіональної політики. Відповідно, має бути сформований адекватний комплекс державних механізмів, які є дієвими чинниками економічного розвитку регіонів, та, зокрема, інфраструктурних механізмів їх стимулювання.

Висновки. До стратегічних факторів забезпечення конкурентоспроможності георегіональної інфраструктури в глобальному економічному просторі слід віднести наступні. По-перше, підвищення продуктивності праці за рахунок матеріально-технічних, організаційних та соціально-економічних факторів. По-друге, розбудову інститутів глобальної конкуренції. Як вже зазначалось раніше, для оптимальної адаптації до умов глобальної конкуренції кожній державі необхідно створити відповідне інфраструктурне та інституційне середовище, яке здатне допомогти економіці в протистоянні зовнішній конкуренції при виході на ринки. По-третє, інформатизацію економіки, бізнесу, державного управління. Розвиток і поширення інформаційних та телекомунікаційних технологій впливає на структуру економіки, темпи економічного зростання, ефективність і конкурентоспроможність країн та бізнесу. По-четверте, інноваційність, що реалізується через інтелектуалізацію та інвестиції в людський капітал, як одну з передумов забезпечення інфраструктурної конкурентоспроможності георегіональної економіки. По-п'яте, екологізацію інфраструктури

та виробництва. Пріоритетними напрямками тут повинні стати: зниження енергоємності виробництва; раціональне використання природних ресурсів; зменшення негативного впливу їх використання на навколишнє середовище. По-шосте, створення нового формату інфраструктурних стосунків держави та бізнесу. Взаємодія бізнесу і влади у інфраструктурній сфері повинна відображати інтереси суспільства та виступати пріоритетним чинником стійкого розвитку країни. В цьому напрямку рух мав би бути взаємним та безперервним і базуватися на виваженій мотиваційній конструкції. Одним з базових елементів цієї конструкції має стати повноцінна інституалізація державно-приватного партнерства, в якості стратегічного орієнтира дедалі більше визначається зростання георегіональної інфраструктурної конкурентоспроможності національного господарства.

Використані джерела

1. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко - Х. : Константа, 2006. – 245 с. – С. 65.
2. Гельвановский М. Конкурентоспособность в микро-, мезо- и макроуровневом измерениях / М. Гельвановский // Российский экономический журнал. - М., 1998 - №4. – С. 70.
3. Глобальна економічна криза 2008-2010 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні / [Антонюк В.П. Аптекарь С.С., Балтачєєва Н.А.]; під заг. ред. В. І. Ляшенка. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 414 с. – С. 46.
4. Кочетов Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства : [Учебник для вузов] / Э.Г. Кочетов. – М. : Норма. – 2006. – 528 с. – С. 20.
5. Лещенко И. Е. Методы оценивания конкурентоспособности предприятия для организации автоматизированного управления / И. Е. Лещенко, Е. В. Лещенко // Вестник Херсонского национального технического университета. – Херсон, 2011. – Вып. 2(41). – С. 73–77.
6. Литвинова В.А. Сущностная характеристика категории конкурентоспособность / В.А. Литвинова // Реформування економіки України: стан та перспективи : [Зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.] – К. : МІБО КНЕУ, 2010. – 315 с. – С. 137.
7. Муравйов В.І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) / В.І.Муравйов. – К. : Основи, 2002. – 176 с. – С. 45.
8. Портер М. Конкуренция / М.Портер [Пер. с англ.] – М. : Вильямс, 2005. – 608 с. – С. 88.
9. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку / Й. Шумпетер. - М. : Прогресс, 1982. – 342 с. – С. 61.
10. Dunning J. The Changing Nature of Firms and Governments in Knowledge / Dunning J. - Based Globalizing Economy. OECD. 2010 - P.5.
11. Dunning J. Whither global capitalism? / Dunning J. // Global Focus, Vol.12(1),117-136 (2000). - P.119.
12. Janek Uiboupin. Industrial clusters and regional development in Ukraine / Janek Uiboupin. - Pan-European Institute. - 9/2006. – P. 32
13. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2009–2010 / Schwab K. // World Economic Forum. – Geneva, Switzerland. – 2009. – 479 p. – P. 363.
14. UNCTAD. World Investment Report 2010. Transnational Corporations and Export Competitiveness. - United Nations, New York, Geneva, 2010. - P. 153